

GRAN VOLTA AL COSTABONA

La **Gran Volta al Costabona** és una travessa de 31 km pensada per fer en dos dies. Recorre una àmplia zona que inclou gairebé tots els tipus d'hàbitats presents al **Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser** i a la **Reserva Natural de Prats de Molló**, incloent el bosc de ribera, el fons de vall, el bosc de faig i la pineda, els prats alpins, els rius o un cim, entre d'altres. Per aquest motiu, la diversitat de fauna i flora a observar és molt remarcable. També hi trobem diverses construccions tradicionals relacionades amb la ramaderia, com els casals o les cabanyes. Finalment, el seu traçat permet gaudir d'un dels més bells paisatges del Pirineu Oriental, abastant des del mar fins al Pirineu cerdà, amb la presència imponent del Massís del Canigó.

La ruta té dos punts de referència, els dos refugis, que poden ser inici de la travessa indistintament. Si comenceu al costat francès, el **Refugi de les Conques** serà el punt d'inici i caminareu cap al sud, pel costat est de Costabona. Si comenceu al costat català, el **Refugi Els Estudis** serà el punt d'inici i final i caminareu cap al nord (aproximadament), pel costat oest de Costabona.

Recomanacions

En conjunt, atès que es tracta d'una travessa d'alta muntanya, recomanem especial atenció al material a dur:

Calçat adequat per a una marxa de 31km i mitjons de qualitat (tan importants o més que el calçat), bastons, motxilla i funda, sistema d'hidratació, paravent, guants, buff, ulleres de sol, gorra per al sol i jaqueta d'abric/impermeable, manta tèrmica, frontal o llanterna amb bateries suficients, previsió d'aliments per a la jornada, ganyips, farmaciola (tiretes / compeed, vena elàstica, antisèptic), telèfon mòbil i carregador. Recomanem tenir descarregada i activada l'aplicació Safe 365. Evidentment, donada la bellesa dels paratges a recórrer, és molt útil disposar de càmera fotogràfica.

Al llarg de tot el recorregut, compartim el territori. Recordeu:

- Tanqueu els filats elèctrics que obriu al vostre pas. Contribuireu a la feina de gestió del bestiar.
- Si trobeu un grup de vaques, no us hi acosteu. Si tenen vedells petits poden resultar agressives.
- Respecteu l'entorn, la flora i la fauna. No erosioneu el terreny, no colliu flors ni plantes i no feu soroll innecessàriament.
- No és permès d'encendre foc.
- No llenceu deixalles, ni tampoc burilles de tabac. Recordeu d'endur-vos tot allò que heu portat.
- L'acampada lliure no és permesa. En cas de necessitat, es pot pernoctar de 20h00 a 8h00 exclusivament.
- Una part de la ruta passa per propietats privades. Mireu de no destorbar la gent que hi viu i hi treballa. No travesseu pel mig de cultius ni de prats d'herba.
- En territori del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser està permès de dur gossos sempre que vagin lligats. Dins la Reserva Natural de Prats de Molló no hi poden circular gossos.

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT SUD-NORD (vessant oest de Costabona)

Jornada sud-nord: és la jornada més llarga, amb major distància i desnivell. També és la que recorre més diversitat de paisatges i hàbitats.

Distància: 17,31 km

Desnivell positiu: 1.481 m

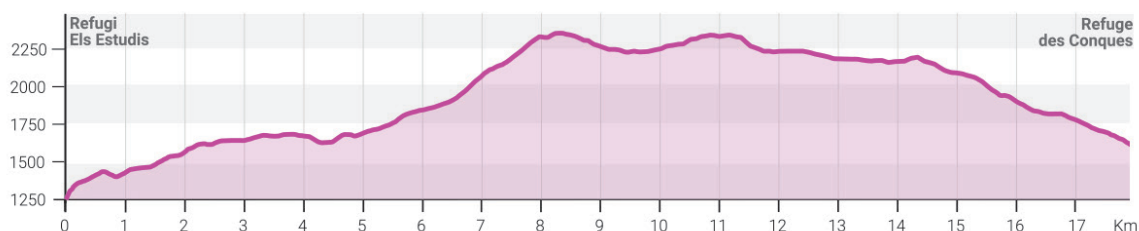
Punt més alt: Cim de Costabona (2.464m)

Punts d'aigua:

- Font de Fra Joan, a la falda de Costabona, prop del refugi lliure del mateix nom.
- Fonts del Tec, ben bé acabada de sortir de la terra.

Possibles recers en cas de mal temps:

- Refugi lliure de Costabona (2.168m), a mitja falda de la muntanya, prop de la Font de Fra Joan. Construcció d'obra.
- Refugi lliure de la Portella de Rojà (2.377m), ben bé abans d'arribar a la Portella (vessant sud). Construcció metàl·lica.

Refugi d'Espinavell

L'edifici d'Els Estudis data de 1936, quan es va traslladar l'antiga escola d'Espinavell a aquest nou emplaçament. Fou construït pels propis veïns i veïnes amb jornals de prestació, amb una sola planta, i va funcionar fins a finals dels anys 60, quan es va tancar. Per tal de treure'n un rendiment, es va aixecar un segon pis on emplaçar-hi lliteres i allotjar-hi grups. Però no fou fins l'any 2013 que es reformà de nou i es tornà a obrir definitivament com a refugi municipal.

Espinavell, poblet de muntanya enfilat a les faldes del Coll Pregon a 1.250m d'altitud, es troba a l'extrem nord-oriental de la comarca del Ripollès i està agregat al terme municipal de Molló. Frontera natural i històrica entre terres catalanes i franceses (comuna de Prats de Molló-La Presta, Alt Vallespir), el seu

relleu divers i ric en cims, serrats i torrents dona naixement al riu Ritort, afluent del Ter al seu pas per Camprodon. Com tota la vall, que trobem esquitxada de pobles i veïnats a la vora dels abundants cursos d'aigua, aquesta és una zona de llarga tradició rural.

Des del refugi, pugem pel carrer d'Avall fins a l'església de la Mare de Déu de les Neus. Aquest edifici, d'estil rústic amb planta de creu llatina, capella lateral, absis semicircular i un campanar quadrat adossat, fou construït al s. XVII i està inclòs en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. L'església dona origen al poble i n'és el punt central. Al seu voltant s'organitzen les cases i en surten els quatre carrers principals, anomenats senzillament segons la seva orientació respecte als punts cardinals: carrers d'ençà (oest), d'enllà (est), d'amunt (nord) i d'avall (sud).

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT SUD-NORD (vessant oest de Costabona)

Capella de la Mare de Déu de les Neus

Ens enfilem fort pel carrer d'Amunt fins a les darreres cases del poble. A l'arribar a la darrera casa el camí, marcat amb les senyals vermelles i blanques del GR, travessa un filat per un «pas d'home».

Després d'un parell de revolts el camí desemboca a una pista de terra, en una zona oberta on proliferen ginestells, signe inequívoc que es tracta d'antics terrenys de conreu actualment abandonats. Continuem pujant, ara per aquesta pista. Un parell de revolts i uns 120 metres més amunt trobem una cruïlla de pistes. En aquest punt deixem el GR, que es dirigeix per la pista de la dreta cap a Coll Pregon, i continuem recte per la que anàvem. A la nostra esquerra abunden els freixes, arbres sovint plantats pels pagesos ja que de la seva fusta se'n treia molt de profit: la seva fusta, per la seva alta flexibilitat i resistència a partir-se, era utilitzada tradicionalment per fer mànecs d'eines, les seves fulles com aliment per al bestiar i la seva escorça i folíols per les seves propietats remeieres, com antiinflamatori, laxant i diurètic.

En aparèixer un mur de pedra seca, a la nostra dreta, surt un corriol que ens porta al Pedró de Sant Joan, vigilant i protector del poble. Més endavant, arribem a una nova cruïlla de pistes. La de la dreta puja al Coll dels Roures, un espai obert on hi pastura el bestiar. Cal seguir recte per la pista més planera que continua a mà esquerra i una vintena de metres més endavant deixar-la per agafar el camí que surt a la nostra dreta. Ens trobem al Camí de Maçanells.

Durant un bon tram, anirem seguint una paret de pedra seca força ben conservada que ens queda a la nostra dreta, una mica per sobre. Aquestes construccions es feien al llarg dels camins ramaders per tal de separar el bestiar que hi transitava dels camps de conreu adjacents. Aquests murs són molt importants, ja que actuen com a refugi de fauna i també com a punt de nidificació, com és el cas del cargolet, un petit ocell que fa els seus nius en cavitats com les que pot trobar en les parets de pedra seca. També sobre els murs de pedra seca trobem un tipus de vegetació pròpia de zones rocalloses com l'herba pigotera o polipodi, una petita falguera de racons humits.

Un filat ens barra el pas, just en el punt on entrem als terrenys comunals. Cal obrir-lo per continuar el camí. Recordeu que és molt important tancar sempre tots

els filats que ens trobem al llarg del camí. Just a l'altra banda del filat trobem un gran banc de fusta i una passera que ens facilita el pas per aquesta zona més entollada. Més endavant, quan arribem al clot, trobem un altre pont que creua el petit Torrent de Maçanells i un banc just sota una pícea. A partir d'aquest punt el camí passa a ser un corriol que s'enfila primer pel rocam per continuar amb forta pujada per zones d'antigues pastures, actualment invadides per grans matollars de gódua i ginebró. La gódua o ginestell és una planta similar a la ginesta que és de les primeres a colonitzar els camps abandonats, juntament amb altres espècies arbustives com els ginebrons. Una altra mostra de la pèrdua d'usos agrícoles i ramaders en aquests territoris de muntanya. Els antics prats de pastura i feixes de cultiu es transformen progressivament en terrenys arbustius i després en boscos. De fet, la majoria de boscos que podem observar a tota la vall són relativament joves (menys de cent anys) i són fruit d'aquest abandó de les terres. Aquests matollars són l'hàbitat idoni d'alguns ocells com les cotxes o els pinsans que, en aquests espais troben insectes que els serviran d'aliment.

Cal seguir sempre amunt en direcció nord, deixant els corriols de vaques que ens creuen perpendicularment. A mesura que pugem els matollars van desapareixen per deixar lloc a zones més obertes on abunden les carlines i els cardigàs, dues espècies de cards molt abundants a les zones obertes poc pasturades. Arribem al coll de Maçanells, al cim de la carena, on retrobem les senyals del GR.

Coll de Maçanells

El coll de Maçanells és un espai obert amb una riquíssima vegetació que inclou diverses orquídiades visibles durant els mesos de juny i juliol. El període de floració en aquests climes freds acostuma a ser curt i les plantes s'han especialitzat amb formes i colors vistosos per atraure els insectes i assegurar-se la pol·linització.

Cal seguir el camí carener, ara ja una pista, sovint fangosa, en direcció nord-oest, cap a l'esquerra. Aquest camí travessa pastures obertes amb algunes bosquines de pi negre. Arribem a Coll Pany, un gran espai de pastura. En aquest punt cal estar molt atent i continuar sempre recte seguint les senyals del GR que ens conduiran al final del coll, on trobarem un conjunt de corriols paral·lels fets per les vaques,

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT SUD-NORD (vessant oest de Costabona)

entre dues masses de boscoses de pi negre, que davalla ràpidament fins al Coll de Siern. Aquest és un punt de referència de la carena on es troben diversos camins que travessen la frontera.

Passat el coll continuem pujant, ara per un corriol que s'endinsa a estones dins de la pineda de pi negre i a estones s'obre a espais oberts de pastura.

La presència de pinedes de pi negre defineix l'estatge subalpí i les podem trobar en ambients diversos: obagues fresques, solanes rocoses, carenes i fins i tot en molles. Pot limitar amb zones de faigs i de pi roig. Té una gran resistència a condicions climatològiques adverses, com la presència de neu, les glaçades persistents i les fortes ventades. El seu aspecte pot variar segons les condicions a què es trobi sotmesa, podem trobar exemplars de tronc alt i recte formant boscos en zones més arcerades i exemplars dispersos amb formes retorçades i pràcticament enganxats a terra en els territoris més exposats. En molts casos trobem comunitats vegetals de pi negre acompanyat de neret, boix, ginebró, nabiu i diverses plantes herbàcies i molses.

La fauna associada a aquest hàbitat és diversa i a baixes altituds coincideix amb la que trobem als boscos de l'estatge montà (ratolins, talpons, petits carnívors, senglar, cabirol...). Hi ha molta varietat d'invertebrats omnívors i descomponedors, com la formiga roja i diverses espècies d'escarabats i papallones que s'alimenten dels pins. També hi ha gran abundància d'ocells, alguns d'ells molt característics, com el gall fer, el mussol pirinenc, la merla de pit blanc, el reietó o el rapinell pirinenc.

Continuem sempre seguint les senyals del GR. Sota nostra podem veure el Pla del Turon i més endavant la Roca del Turon. Sota la roca del mateix hi ha la mina Turon, d'on s'extreien de forma artesanal diferents materials fèrrics i sobretot Molibdè. Datada del 1889, actualment només en resta una galeria mig enrunada, malgrat que als voltants hi ha una àmplia zona amb escombrall.

Geològicament la zona del Costabona és rica amb mineralitzacions rares. Aquest fet es deu a que es troba en una zona d'intrusió de roques ígnies que penetren per esquerdes i que, a causa de la seva elevada temperatura, metamorfitzen les roques que es troben al seu voltant. Aquest tipus de fenomen s'anomena skarn. Les primeres explotacions mineres

es realitzaren a finals del segle XIX amb la intenció de trobar arsènic, però a diferència de les mines de Queralbs o Setcases, no se n'hi va trobar. Per contra s'hi trobaren altres metalls rars com zinc i sobretot wolfram i molibdè, metalls considerats d'interès militar ja que s'utilitzaren fer aliatges i reforçar l'acer per a la fabricació d'armament.

Ara, ja fora del bosc i enmig de prats, ens trobem ja per pel voltant dels 2.000 m d'altitud, deixem enrere els arbres i els pocs arbusts que trobem són cada cop més petits i adaptats a les dures condicions de fred, neu i vent; ens trobem en zona ja alpina. Aquest és l'hàbitat d'ocells com el còlit gris, el grasset de muntanya o l'alosa que cerquen aliment entre els prats. El camí es va fent cada cop més i més dret, fins arribar a ser pràcticament vertical.

Davant nostre podem veure el Costabona, el nostre proper objectiu. Més endavant podem gaudir de noves vistes, amb el massís del Canigó al fons –el pic tot just sobresurt– i les Esquerdes de Rojà.

Des d'aquest punt també podem observar al vessant sud-est del Costabona, ja en territori del Vallespir, la pista en zig-zag que pujava a les antigues mines. Aquestes mines van ser explotades de forma intensa durant els anys 30 i 40 del segle passat, sobretot durant la Segona Guerra Mundial per l'exèrcit alemany, que va instal·lar-hi rails per transportar les vagonetes amb el preuat wolfram que n'extreien. Aquest metall és molt resistent i s'utilitzava per a la construcció de tancs i cuirassats.

Carena del Costabona

Després de la forta pujada, arribem a la carena que baixa del Costabona, just en el punt on trobem una senyal vertical groga. Davant nostre podem veure el Refugi lliure del Costabona, situat just a sobre la mina de Fra Joan. Actualment col·lapsada, d'aquesta petita mina d'una sola galeria, antigament se n'extreia molibdè (igual que a la mina Turon). Un cop abandonada i abans de l'existència de l'actual refugi era utilitzada com a aixopluc i qui sap si per amagar maquis i contrabandistes ("estraperlistes") que ens explica la història que freqüentaven aquestes terres de frontera.

Marxem cap a la dreta amunt en direcció el cim, deixant el camí de Coll de Pal que surt recte i que volta les Terrelleres, una tartera caòtica que es

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT SUD-NORD (vessant oest de Costabona)

després del Costabona. Si trobéssim una mal-tempsada, en aquest camí hi ha el Refugi Lliure de Costabona, un recer molt interessant a considerar. Més amunt arribem al Pla de la Serra, on s'ha acabat la vegetació, a excepció d'algunes poques herbes i matolls, i comença l'espectacle de roques fèrriques i verdoses. Al Pla de la Serra, hi conflueixen els fils ramaders. Reposem un moment per recuperar l'alè i gaudir de les vistes.

Recuperats, seguim amunt per un paisatge quasi lunar. Trobarem un seguit de petites estagues amb la punta groga que ens menaran al cim però, si les perdem, només hem de mirar amunt i seguir caminant. La recompensa serà una vista inigualable després d'haver superat més de 1.200 metres de desnivell.

Cim del Costabona

Un bon moment per parar a dinar!

Coronar aquest mític cim de 2.465 m, a cavall entre les valls del Ter (Ripollès) i el Tec (Alt Vallespir), ens regala unes vistes impressionants. Al nord hi veiem el Canigó, a l'oest el circ d'Ulldeter (Bastiments i Gra de Fajol) i a l'est el Golf de Roses i la Plana del Rosselló.

Des d'aquí, podem observar tot el camí que farem després voltant per la Coma del Tec fins a les Esquerdes de Rojà. L'absència d'arbres fa que tot el circuit se'ns mostri claríssim. Quan haurem recuperat forces i gaudit del paisatge, podem començar el descens. Baixem cap a l'oest fins al proper segon cim i, des d'aquí, cap a Coll de Pal (2.318 m). Observem les grans fites que hi ha en aquest tram de baixada, exemplars únics de la zona que ens marquen el camí a seguir. Un cop al Coll de Pal, punt de pas del Meridià Verd, seguim caminant en la mateixa direcció però sense guanyar alçada, tot deixant-nos caure lleument cap a la dreta (NO) camí del naixement del riu Tec.

Naixement del riu Tec

Aquí podem carregar una mica de l'aigua clara que brolla de la terra.

Aquest riu del Vallespir neix a la cara nord dels Pirineus, de les entranyes de Roca Colom, i discorre en sentit oest-est, en direcció al mar Mediterrani. Recull l'aigua de la vessant sud del Canigó i de serres més costaneres com l'Albera i les Salines.

Nosaltres l'observem al principi del seu recorregut. Les seves fonts donen lloc a un ambient d'aiguaneixos i mulleres de gran interès ecològic, són hàbitats delicats i importants per la biodiversitat, doncs no només s'hi acumula aigua sinó també matèria orgànica. Demà trobarem de nou les seves aigües en cursos inferiors; val la pena recordar-ho!

La Coma del Tec és hàbitat de l'isard. Animal emblemàtic dels cims dels Pirineus, herbívor àgil i especialment adaptat als relleus accidentats, sovint pot ser observat en grups de més de 30 exemplars. També és possible veure-hi la perdiu blanca, encara que és molt esquiva i que la seva població actualment és molt reduïda. De fet, els censos efectuats a la comarca del Ripollès indiquen que està en retrocés. Aquesta au vegetariana habita per sobre dels 2.000 m i canvia el color del seu plomatge segons l'estació, a l'hivern és blanca com la neu i a l'estiu és de tons grisos i marrons com els terrenys que habita. A la primavera i la tardor presenta plomatges de transició entre aquests dos.

Després, continuem voltant sota la Roca de la Mort de l'Escolà, camí de la Portella de Rojà. Sobre aquest tram, una congesta de neu resultant de la cornisa hivernal sol aguantar fins entrat el mes de juliol. Poc abans d'arribar a la Portella, trobem el refugi metàl·lic que porta el mateix nom. En cas de mal temps, és un recer a tenir en compte. Igualment, si volem fer la travessa a un ritme més tranquil, aquest pot ser un punt on passar la primera nit.

Portella de Rojà

La Portella de Rojà és un lloc molt especial. Des d'aquí, el Costabona es veu majestuós i la Coma del Tec profunda. Arribem al blanc roquissar de quars que són les Esquerdes de Rojà. A l'altra banda de la Portella, s'obre als nostres ulls la Muntanya de Rojà, pastures d'estiu d'eugues i vaques des de temps immemorials.

La cria tradicional de bestiar ha anat associada a la transhumància, és a dir, als moviments a la recerca de terres amb disponibilitat d'herba. Durant l'hivern els ramats acostumen a estar a zones baixes, a les valls, a prop dels pobles i, fins i tot, arribant a desplaçar-se en alguns casos, des del Ripollès fins a la plana empordanesa. Amb l'arribada del bon temps, quan la neu dels cims ja s'ha fos, al voltant de St. Pere, el bestiar es puja a muntanya, per passar l'estiu en aires més frescos i alimentar-se de la nutritiva

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT SUD-NORD (vessant oest de Costabona)

herba dels prats alpins. S'acostuma a baixar pels volts de Sant Miquel de setembre.

Eugues davant la Coma del Tec

Aquests desplaçaments van associats a tota una xarxa antiquíssima de camins ramaders, que conserven fins a dia d'avui el dret de pas.

Igualment, al seu pas s'hi troben elements necessaris durant el trajecte com abeuradors o amorriadors per descansar.

Amb la transhumància estiuenca també s'aconsegueix que a les terres més baixes, els camps de cultiu quedin lliures d'animals i disponibles per a segar-los i així poder emmagatzemar menjar per a suportar l'hivern. Antigament eren sobretot grans ramades d'ovelles ripolleses, protegides per gossos mastins i acompanyades per pastors i rabadans (que habitaven en barraques de pedra), les que ocupaven aquestes pastures a gran alçada. Avui en dia és més freqüent trobar-hi eugues i vaques.

A Espinavell es conserva una fira tradicional associada a aquest costum. Es tracta de la Tria dels Mulats que se celebra cada 13 d'octubre des de temps immemorials, tan o més antics que els drets de pastura que tenen els pastors d'Espinavell a la muntanya de Rojà (Conflent), ja reconeguts per les Actes dels Tractats dels Pirineus (1659). Aquesta fira de bestiar equí se celebra pocs dies després d'haver baixat el bestiar de l'alta muntanya. A trenc d'alba, els ramaders van a buscar els ramats d'eugues amb les seves cries nascudes a la primavera i els menen cap a Les Planes d'Espinavell, on es celebra aquesta trobada. Els compradors de bestiar poden triar i negociar el preu dels mulats o pollins. Aquesta fira ha anat guanyant popularitat i actualment és un gran atractiu turístic, doncs és un veritable espectacle contemplar la baixada d'aquests majestuosos animals.

Travessant la Portella de Rojà, agafem el camí que mena al Canigó (NE), amb el seu pic ara sí ben visible. El que des del Costabona ens podia semblar impossible de resseguir ara resulta ser un camí tranquil i flonjo sobre l'herba. Prenem el camí que va més alt, just a tocar de les roques imponents. Trobem marques vermelles i grogues (Tour del Vallespir). Anem seguint el fil elèctric que delimita les pastures amb un caminar relaxat que ens permet admirar la

grandiositat del paisatge. Anirem vigilant el fil, que sempre serà tancat, sense passos.

Arribarem a un primer pas, que no prendrem, i després a un segon pas. Aquest és el punt per on creuarem les Esquerdes (E) i començarem el descens cap al Refugi de les Conques.

Ras del Garber

Travessant el Ras del Garber, la vista de l'esquena del Costabona és imponent. A mesura que anem baixant la vegetació aquí es torna més abundant fins que ens tanquem al bosc. Hi abunda el pi, i l'olor de la resina calenta ens envolta. En temps passats, la fusta d'aquests boscos era apreciada i utilitzada per a construir (bigues i taulons), per a escalfar-se (llenya o elaboració de carbó) o fins hi tot per obtenir-ne la guaridora trementina. La gestió dels boscos és antiga i, fa uns quants segles, aquestes valls altes del Ripollès i del Vallespir subministraven fusta a la demarcació de Girona i al Rosselló (molts palaus gòtics del s. XIV hi foren construïts amb fusta d'aquestes muntanyes).

Resseguim les marques grogues que ens condueixen al Coll de Baix i al Refugi de Les Conques, tot i que el camí és fressat i no és perdedor.

Arribem al Pla de les Eugues. El nom d'aquest pla prové del fet que era una jaça on aquests animals que hi pasturaven tradicionalment a l'estiu amb els seus poltres, després d'haver passat l'hivern al fons de la vall. Voregem aquest camp obert i després tornem al bosc. La baixada és fàcil i aviat som a Coll Baix. Des d'aquí, girem a l'esquerra (direcció est) per baixar entre els arbres, per un corriol que en portarà fins al Refugi de Les Conques, final de la primera jornada.

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT NORD-SUD (vessant est de Costabona)

Jornada nord-sud:

és la jornada més curta, amb menor distància i desnivell.
Travessa paratges més boscosos i humits, hàbitats de gran interès.

Distància: 13,75 km

Desnivell positiu: 732 m

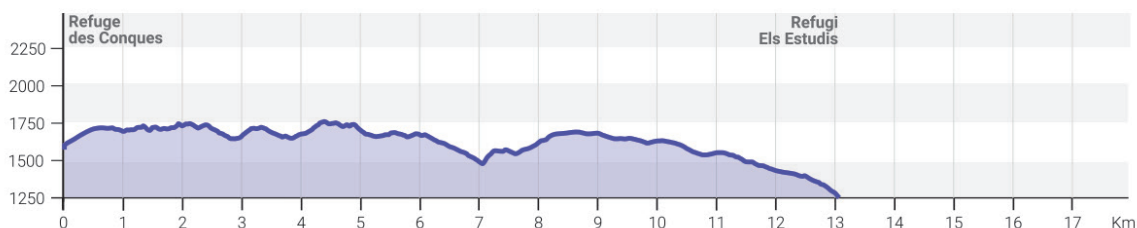
Punt més alt: Collada de l'Ullat (1.719m)

Punts d'aigua:

Travessa diversos cursos d'aigua, si bé no són fonts pròpiament dites.

Possibles recers en cas de mal temps:

- Refugi lliure Cabanya de l'Ullat (1.630m). Construcció d'obra tradicional.

Refugi de les Conques

L'edifici inicialment va ser construït a mitjans dels anys seixanta del segle passat per albergar els serveis de l'estació d'esquí Els Forquets, part d'una macro estació d'esquí que tenia com a projecte unir els pobles de Prats de Molló-La Presta, Py i Mentet; però aquests dos darrers mai varen dur a terme la seva part del projecte. Així, Els Forquets va quedar com una estació esquí local que va formar tota una generació d'esquiadors del Vallespir fins a mitjans dels anys 90. La mancança de neu i la inviabilitat d'instal·lar neu artificial, (com varen fer moltes altres estacions d'esquí en aquell moment) van fer que l'estació es tanqués. Tots els remuntadors varen ser desmuntats i l'edifici va ser reconvertit en refugi.

Del 2013 al 2015 va estar tancat i després d'una reforma important va tornar a obrir les seves portes sota titularitat municipal el juliol del 2015, com a

refugi de muntanya i part integrant de la xarxa de refugis del Massís del Canigó.

Des del Refugi de les Conques emprendem el camí (400m) fins al Coll Baix. Aquest és un indret de cruïlla de camins. Si anéssim a la dreta, seguiríem el camí de les Esquerdes de Rojà. Cal doncs anar cap a l'esquerra i seguir el camí que envolta el Costabona pel seu vessant oriental. Fins que arribarem a Coll de Siern, travessem bona part de la Reserva Natural de Prats de Molló, declarada el 1986. Inclou 2.185 hectàrees de terreny escarpat des de les Fonts del Tec fins a Pla Guillem, vessant sud est.

Ràpidament deixem l'esclarissada pineda per a travessar una zona d'herba amb ginebrons i gòdua, aquest darrer arbust similar a la ginesta però amb tija de secció quadrada i amb flors que no fan olor. Aquests ambients oberts són l'hàbitat del pardal de bardissa, la llebre o la perdiu xerra. Poc després,

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT NORD-SUD (vessant est de Costabona)

el corriol s'endinsa en el verd de les fagedes i a travessa un primer rierol en un entorn humit amb molsa i falgueres. Seguim sempre les senyals grogues. Creuem el torrent de Roques Roges, que baixa directament de les Esquerdes de Rojà i ens enfilem pel mig del bosc humit fins arribar a una clariana a un vessant de la Serra Mitjana, des d'on distingim, a l'altra banda del clot, la Cabanya de l'Ullat, el nostre proper objectiu.

El camí va buscar el fons del clot per a travessar el Tec, molt cabalós en comparació amb les aigües que brollen de la terra a la Coma del Tec.

Arribem a l'Ullat, on trobem l'antiga cabanya, de forma rodona i amb coberta piramidal, i el refugi de pastors just al costat, més modern. A l'interior de la cabanya trobem una llar de foc i una superfície de fusta on posar diversos sacs de dormir. Es tracta d'un lloc molt especial, una mica màgic. I, en dies de mal temps, aquest és un indret de recer a tenir en compte!

Des d'aquí, cal pujar recte amunt pel mig dels prats de la Jaça de l'Ullat. El camí és molt evident ja que hem d'anar a buscar el coll que es troba just al sud. A mesura que ens comencem a allunyar de la cabanya, s'aprecia molt bé el camí per on hem vingut, a l'altra banda del clot, més enllà el Coll de Baix.

Arribem al Coll de l'Ullat, just a la serra homònima, que en realitat és el contrafort nord-est del Costabona. En aquest punt coincidim amb la Volta al Costabona en un dia, que en lloc de dirigir-se a les Fonts del Tec i la Portella de Rojà, va a buscar la Barraca de la Coma del Tec i ressegueix la Serra de l'Ullat fins al coll on ens trobem.

Baixant del Coll de l'Ullat cap al sud-oest, i després de a travessar matollars amb ginestars i creuar el Clot de l'Ortigar, ens endinsem una pineda frondosa fins arribar a la Jaça de Perafeu.

Jaça de Perafeu

El camí passa ben bé per dins del tancat ramader que s'empra per arreplegar el bestiar. Una vegada passat el recinte, trobem la pista que porta a les Mines del Costabona. Cal seguir aquesta pista segons el nostre sentit de la marxa (en direcció sud). Creuem el torrent que baixa del Clot de la Font Negra i ens endinsem en un bosc caducifoli frondós i hu-

mit. Seguim la pista que creua un parell de recs, ara ja en direcció oest. Cal estar atents perquè passat el segon rec i just abans que la pista comenci a baixar, cal deixar-la per prendre un corriol que surt a mà dreta i que s'enfila pel bosc (punt marcat). El corriol travessa una fageda, hàbitat del liró gris, el pica-soques, el cabirol o la geneta. Les fagedes són boscos que creixen en les zones obagues i que a causa de l'elevada densitat d'arbres i a la necessitat de cercar la llum del sol, s'enlairen molt amunt de forma vertical. Aquest fet fa que les gran part de l'any les fulles dels faigs no deixin entrar la llum del sol i per tant no trobem sotabosc. Ara bé hi ha flors i plantes que s'han adaptat aquest fet i floreixen a finals de l'hivern o molt a principis de la primavera, just abans que les fulles dels faigs surtin i tornin a tapar l'humit sotabosc.

Una mica més amunt la fageda dona pas a les pinedes de pi negre, ja molt a prop del capdamunt de la Serra de Finestrol. El camí acaba desembocant a Coll de Siern, on trobem un cartell indicador i una fita de la frontera.

El Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

El Parc està situat al Pirineu de Girona, íntegrament dins la comarca del Ripollès. Amb una extensió de 14.750 hectàrees, el parc es troba entre els municipis de Planoles, Queralbs, Ribes de Freser, Pardines, Vilallonga de Ter, Setcases i Molló i a banda de les capçaleres d'aquests dos rius també incorpora alguns àmbits de l'Espai d'Interès Natural de la Serra Cavallera. Creat el 2015, en gran part s'integra dins la Reserva Nacional de Caça Freser-Setcases. Els seus principals accessos es troben a les poblacions de Queralbs, Setcases i Espinavell (Molló).

Coll de Siern

A partir d'aquí hem de seguir, cap a l'esquerra, les marques de GR (vermell i blanc) i d'Itinerània (groc) que no deixarem fins a Espinavell. Emplenem camí cap a l'est per la Serra de Finestrol, tot enfilant-nos al Coll Pany, un coll ample i ple de pastures. En aquest espais oberts és normal veure sobrevolant l'aligot a la recerca d'algun talpó o ratolí que serà un bon àpat per aquesta au rapinyaire. Seguim el camí carener, sempre a l'est, ara molt més ample. Passem pel coll de Maçanells i després d'un pronunciada baixada, arribem a Coll Pregon.

GRAN VOLTA AL COSTABONA

SENTIT NORD-SUD (vessant est de Costabona)

Coll Pregon

Des de Coll Pregon, gaudim d'unes magnífiques vistes del recorregut realitzat.

Aquest coll, tal i com indica el seu nom, és un coll fàcil, còmode. De fet, a 1.535 m, és el pas més baix entre la Vall de Camprodon i el Vallespir. No és d'es-tranyar que aquest coll hagi estat testimoni del pas de ramats en el seu camí cap a les pastures d'hivern, de traginers, d'exèrcits, d'exiliats que fugien de la guerra, de contrabandistes... Potser la darrera i més dramàtica situació la va viure al febrer del 1939, quan milers de persones creuaren aquest coll, com varen fer també pel proper Coll d'Ares, amb l'esperança de retornar ben aviat. Podem ben afirmar que aquest coll va veure el final de la Guerra Civil Espanyola a Catalunya, quan les darreres tropes republicanes varen creuar-lo, la matinada del 13 al 14 de febrer del 1939, tres dies després d'haver-se declarat el final de la guerra.

Però, en contrast amb aquestes situacions conflic-tives, a Coll Pregon s'hi respira pau i vida. La visió captivadora del Massís del Canigó, les orquídiades que cobreixen els prats de color els mesos de maig i juny, les granotes roges que troben refugi a les properes basses, el bestiar pasturant en les verds prats durant l'estiu, els vols del voltors... tot fa honor al seu nom.

En arribar al Coll, cal fer un canvi direcció, cap al sud, i davallar cap a la dreta, per seguir el corriol fresat que ens porta entre prats i ginestars fins a un torrent que caldrà creuar. Poc després arribem a un gran camp, a l'altra banda (a la dreta) veiem les restes del Casal d'en Quelet enfilades sobre el camí. A l'altre extrem del camp, una barraca de pastor.

Un cop rodejat el camp pel seu marge, arribem a un camí ample que no deixarem fins a Espinavell.

Espinavell

Finalment, arribem a Espinavell, després d'envoltar el dipòsit d'aigua, pel costerut carrer d'Amunt, que ens condeix fins a l'església de la Mare de Déu de les Neus.

Podeu trobar el mapa Alpina d'aquesta ruta a l'Oficina de Turisme de Camprodon i a la de Prats de Molló, així com als dos refugis.

Idea original

Promotors

Amb la col·laboració de

Track original: Refugi Els Estudis / Continguts natura: CEA Alt Ter

Fotografia: Eva Martínez-Picó / Disseny: Boixader & Go / Web: Malba